

Livstegn fra Okhaldhunga i mai 2022

Kjære venner,

Det er lenge siden sist fellesmail, og jeg skulle gjerne vært bedre på å holde dere oppdatert. Det er mye som skjer.

Siden sist har det første kullet med sykepleier-studenter hatt sin første praksisperiode på føden. I seks uker har de fått prøve seg på å sette ut i livet det de har lært i teori. Det er ikke alltid så lett, men viktig læring. Det er fantastisk når man ser i ansiktet på noen at de plutselig skjønner noe, får en aha-opplevelse. Så har også det neste kullet begynt på sitt tredje og siste år, tre måneder etter det første kullet. Så nå har jeg 40 tredjeårs-studenter som jeg underviser i jordmorfag og følger opp i praksis på føden. Det er et privilegium, selv om det holder hardt å følge opp alle disse slik de egentlig trenger det. Vi er en liten stab av 5 lærere og en rektor på sykepleierskolen, men ingen av de andre kan følge opp på føden. Nå har vi alliert oss med sykepleierne på føden, men jeg skulle ofte ønske at vi hadde en jordmor til her.

Vi feiret sykepleierskolens 3-års dag 8. april. Studentene vet hvordan man drar i gang en fest og hadde forberedt danser, dikt, sanger og stas. Det var en god feiring. Likevel, den har en litt dyster bakgrunn. Som jeg har nevnt tidligere får vi ikke ta inn nye studenter; myndighetene har bestemt at man må være et 100-sengers sykehus for å kunne drive en sykepleier skole. Vi er altså godkjent for 50 senger. I Kathmandu-dalen eller i noen av de store byene på lavlandet kan kanskje en slik regel være nyttig, men de fleste andre steder i Nepal virker dette kravet urimelig og gjør det vanskelig å utdanne lokale sykepleiere. Om ikke annet så skal vi alle fall gjøre det vi kan for å gi studentene som allerede er i gang en god utdanning. Be med oss om at vi må finne en løsning slik at skolen kan fortsette utover

barneårene sine. Sykehus-ledelsen er i gang med å søke om å få godkjenning for å bli et 100-sengers sykehus.

Sykurs med de første kullingene

I en time om smertelindring var det ei av jentene som nesten protesterte 'Åh, ma'am, det er veldig vanskelig å føde..!' 'Og det er akkurat derfor vi må gjøre en veldig god jobb' sa jeg. Disse er unge jenter som skal lære mye på kort tid og de får et stort ansvar når de er ferdigutdannet. Og ikke bare jenter forresten. I det andre kullet er det én modig gutt også. Han blir en av Nepals første mannlige sykepleiere siden landet åpnet opp for mannlige sykepleiere i 2018.

Det andre kullet er, i motsetning til det første, lokale studenter. Mange av dem vil nok søke jobb på sykehuset etter endt utdanning. Det gir en ekstra motivasjon for å dyktiggjøre dem så godt man kan med det de trenger av både kunnskaper, ferdigheter, verdier og holdninger.

Samme dag som vi feiret sykepleierskolen, hadde vi en annen stor begivenhet på sykehuset: Innvielse av mental helse avdelingen. Et gammelt bygg har blitt fullstendig renoveret for dette formålet. Soni Bhadel er nyansatt avdelingssykepleier som sammen med fem nyansatte sykepleiere har ansvaret for avdelingen. En av legene på huset, Dr Shikha, og en paramedic, Mandeep, har fått ekstra kursing i mental helse og følger opp pasientene medisinsk. Bak dem har de hjelp av en erfaren psykiater, Dr.

VD Sharma, som kommer annenhver måned og som ellers er tilgjengelig på telefon fra Kathmandu når man trenger å rådføre seg.

Soni sister i sari lengst til venstre, sammen med resten av mental helse sykepleierne

Mental helse prosjektet har rullet sakte i gang, og etterhvert som rubbelet i det gamle bygget ble til en fin ny avdeling følte det som at vi kunne være håpefulle for hva ellers som kulle komme ut av dette arbeidet og bygges videre på. Dette er et prosjekt som har kommet til gjennom Normisjon,

med midler fra Digni/Norad. Den første prosjektperioden er på bare ett år, men nå er vi i gang med å

søke om å få fortsette. Vi søker om fem nye år sammen med sykehuset i Tansen og to av clusterne i UMN: Bajhang og Kapilvastu. Be med oss for denne prosessen, om visdom og ledelse i planleggingen og for god koordinering med de ulike prosjektområdene. Dette var jo ikke noe jeg trodde jeg skulle være involvert i, men jo lenger jeg jobber med dette så forstår jeg hvor viktig det er, hvor store behovene er, og hvor sårbare de er som har psykiske lidelser i denne delen av verden.

Avdelingssykepleier Soni er i India for tiden for å fullføre sin mastergrad. Når hun er tilbake er planen at hun tar hovedansvaret for Okhaldhunga sin del av prosjektet. Det er en omfattende rolle, be for henne og for oss som er rundt henne at vi kan støtte henne på en meningsfull måte.

En del av prosjektet er også ute i distriktet, i samarbeid med helsepostene og med et annet av UMN sine prosjekt: Community Based Rehabilitation (CBR) – et arbeid for personer med funksjonsnedsettelse. I forbindelse med å rulle prosjektet i gang var jeg med på en tur til Khijidemba, et av områdene CBR jobber. Etter

prosjektorienteringen var vi på flere hjemmebesøk til personer som enten helsepostene eller sosialarbeiderne i CBR ønsket vi skulle treffe. Det gjorde sterkt inntrykk å se hvordan noen av dem bor. Ei jente i tjueårene, der familien hadde laget til en seng for henne ved siden av bøffelen ... De var utslitte, ante ikke hvordan de skal forholde seg. De hadde flere ganger oppsøkt den

lokale 'heksedoktoren', men det hadde ikke hjulpet jenta. Det er så mye stigma og skam rundt mental helse, som en tung ekstra byrde som gjør at mange gjemmer bort 'problemene'. Jeg kom hjem fra den turen og følte meg hjelpeløs, samtidig som innblikket inn i noen av disse hjemmene gjorde at jeg fikk se noe av viktigheten for at dette arbeidet lykkes. Be om at de som trenger hjelp må få riktig hjelp. Be for oss om nåden å ha øynes som ser og ører som hører, og *'et hjerte som kan tåle å knuses uten å slå seg i hjel'*.

En del av prosjektet er også knyttet til å gi informasjon til den generelle befolkningen om mental helse og sykdom, og om at det finnes hjelp å få. Binu i radioen er en viktig støttespiller for oss i dette. Hun lager ukentlige radioprogrammer som sendes i fire radiostasjoner i distriktet. Her er hun i samtale med Dr VD Sharma, som på en enkel og innsiktsfull måte forklarer lytterne om vanlige mental helse utfordringer, og om hvilken hjelp som finnes.

Det er fint med de som kommer, for det er også viktige personer som har reist siden sist. Pabita har

Binu, Kristina og Pabita

vært oversykepleier her de siste tre årene, og har nok vært min viktigste person siden jeg kom for snart et år siden. Hun er en usedvanlig dyktig sykepleier, kompetent og solid på så mange områder. Etter en lang og omstendelig søkeprosess kom hun inn på masterstudiet i sykepleie i Kathmandu. Dette er et annet av kravene myndighetene stiller til sykehuset: at oversykepleier må ha en mastergrad. Så nå

er hun altså i gang, og skal etter endt studie komme tilbake hit, om to år. Be gjerne for henne. Like før hun reiste var vi på en tur til Pikey Peak sammen med Kristina, som er fungerende oversykepleier mens Pabita er borte, og Binu fra radioen. En uslåelig gjeng med andre ord. Det var en usedvanlig fin tur, midt i blomstringen av rododendron-trærne og med fjellene i all sin prakt. Av og til tenker jeg at får jeg virkelig være med på dette. Det er litt av et privilegium også.

Og det er flere store endringer på gang. Vår sykehusdirektør, Yub Raj Acharya, skal begynne i ny jobb på UMN sitt hovedkontor i Thapathali, Kathmandu, mens Dr. Roshan, som nå jobber i Tansen kommer hit og tar over direktørjobben. Yub Raj har gjort et omfattende arbeid for å få systemer på plass på mange områder på sykehuset. Når han nå flytter til Kathmandu håper vi han kan være vår advokat der, en person som kjenner sykehuset ut og inn. Dr. Roshan har vært her i en kort periode tidligere like før Yub Raj kom, så han vet noe om hva han kommer til. Det som er en fantastisk nyhet for min del er at kona til Dr. Roshan, Esther, også kommer og blir en del av staben på sykepleierskolen her. Hun har lang erfaring fra Tansen. Hva kan jeg si annet enn tusen takk og lov. Vær med å be for dem, og om at sykehuset må drives videre på en god måte for de som trenger det mest.

Siden sist har vi også feiret påske. Langfredag hadde kirka tradisjonen tro bloddonasjon på sykehuset, og samme ettermiddag ble 10 personer døpt i en elv ikke langt herfra. Det var en enkel og nydelig

Ei av de som ble døpt på langfredag var Shipjaa Maya Rai

feiring. Påskedag ble feiret tidlig på morgenen på en stor stein i en åker like ved sykehuset, og med utdeling av frukt og egg til pasientene etterpå. Slike begivenheter må man ta del i selv, for å kjenne gleden i dem.

Et tegn på at corona har sluppet taket på mye av verden er at besøkene har begynt å komme.

Dr. Lars Hübschle fra Norge/Sveits og Dr. Jan Johnsen fra Danmark/Sverige har vært her i omkring seks uker hver, kastet seg ut i arbeidet, og vært til oppmuntring og glede for alle de har hatt med å gjøre. Dr. Lars hadde med seg enorme mengder ortopedisk utstyr, men også mye strikkevarer fra strikkefolket i Norge. Nå står det stabler på stabler med esker med strikketøy på kontoret, klar til å holde de som blir født varme.

Personer som detter ned og brekker det ene og det andre er en av de største pasientgruppene våre. Det er et bratt land, og å samle for til dyra kan være utfordrende. Så Dr Lars hadde nok å gjøre mens han var her.

Nirwan, Dhum Laxmi, Dr.Jan og Khem

Dr. Jan er obstetriker og spesialist på ultralyd. Han er snart pensjonist, og sa at den beste måten han kunne tenke seg å forlate scenen på var nettopp dette – å kunne gi kunnskapen sin videre. Han har lært opp to paramedics i ultralyd. Det hadde vært fantastisk om vi kunne fått en ultralydjordmor også, men det må vi visst jobbe for politisk først om det skal skje. Det er mange slags regler.

Så har vi hatt Normisjon på offisielt besøk. De hadde travle dager med 'partner vurdering' av sykehuset og besøk i prosjekt området. Det skal bli

spennende å lese rapporten deres når den er ferdig, det er alltid nyttig med noen nye øyne som ser. Men etter hva de kunne fortelle før de dro så har de fremdeles tillit og tro på oss! Jeg fikk også gleden av flere kvelder med dem.

Tore Bjørsvik, internasjonal leder i Normisjon, Marianne Næss Norheim, Landansvarlig for Nepal, Sondre, controller. Her tar de seg en velfortjent pust på balkongen. Som for øvrig er utenfor vårt nye midlertidige gjestehus.

Det har jo nettopp vært 17. mai, og jeg har sett bilder av strålende feiring i Norge. Det er vel verdt å feire et velfungerende demokrati. Her har det nettopp vært lokalvalg. Valgkampen har foregått med dundrende valgkampmusikk fra jeoper som kjører rundt med flagg, motorsykler med flagg og hus med flagg og plakater. Gjerne så mange slags flagg man har plass til. Politikken her er utrolig forvirrende, og jeg skal ikke forsøke å forklare noe av det. Men jeg har fått vite at de med sola

som symbol har vunnet i Okhaldhunga. Et av de mange kommunist partiene. Måtte de gjøre en god jobb og være vennlig innstilt overfor arbeidet på sykehuset!

Alt godt til dere,

Liv

Måtte Kristus som
går med sårede
føtter,

Gå sammen med oss
på veien.

Måtte Kristus som
tjener med sårede
hender,

Strekke ut våre
hender til tjeneste.

Måtte Kristus som
elsker med såret
hjerte,

Åpne våre hjerter til
kjærlighet.

